

PLANUL DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ – REPUBLICA MOLDOVA

Noutăți - Mai 2006

Buletinul lunar de noutăți privind implementarea unor domenii prioritare ale Planului de Acțiuni UE-RM este întocmit de ADEPT și Expert-Grup în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”, finanțat de Departamentul Marii Britanii pentru Dezvoltare Internațională (DFID).

I. INSTITUȚII DEMOCRATICE

Drepturile omului

La 4 mai 2006, Centrul pentru Drepturile Omului (Instituția Ombudsmanului) a dat publicității **Raportul privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2005**¹. Conform concluziilor expuse de avocații parlamentari, „gradul de respectare a drepturilor omului în Republica Moldova nu s-a preschimbato calitativ”, „persistă același spectru de probleme, în pofida faptului că statul întreprinde măsuri de ameliorare a situației”, „o problemă nesoluționată de-a lungul anilor rămîne a fi imposibilitatea avocaților parlamentari de a interveni întru apărarea drepturilor și libertăților populației din stînga Nistrului”. Cel mai mare număr, (circa 28 la sută), vizează problema **accesului liber la justiție**, impedimentele rămînînd aceleași ca și în anii precedenți: - tergiversarea examinării cauzelor penale și civile; - lipsa mijloacelor bănești pentru achitarea taxei de stat întru inițierea procesului civil sau înaintarea cererilor de apel și de recurs, angajarea unui avocat; - accesul condamnatului aflat în detenție la serviciile avocatului din oficiu; - dreptul la un recurs efectiv; - dreptul la un proces echitabil; - neexecutarea hotărîrilor judecătorești. Printre cele mai frecvente încălcări abordate sînt cele din domeniul drepturilor la securitate și demnitate personală, dreptul la asistență și protecție socială, accesul liber la informație. Cele mai puține încălcări (0,17%) au vizat dreptul la administrare.

La 23 mai 2006 a fost lansat **Raportul Amnesty International (AI) referitor la situația drepturilor omului în lume**, inclusiv în Republica Moldova². Raportul pentru anul 2005 atestă că în Moldova continuă să fie încălcate unele drepturi ale omului, în special referitoare la trafic de ființe umane, maltratare și tortură a deținuților, limitarea dreptului la liberă exprimare, limitarea activității sau persecutarea unor politicieni de opoziție. Totuși, cazurile constatate sînt individuale și nu vizează mii de oameni, situație înregistrată în alte țări. O situație aparte este constatată însă în regiunea transnistreană, unde drepturile omului sunt încălcate frecvent, iar autoritățile refuză să se subordoneze deciziilor internaționale cu putere universală în materie de drepturi ale omului.

În opinia lui Osborne Eide, președinte al Comitetului Consultativ al Consiliului Europei asupra implementării Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, expusă în cadrul unui seminar organizat la 30 mai 2006, situația în Moldova **s-a îmbunătățit la capitolul înțelegere reciprocă și toleranța interetnică** (mai puțin în zona transnistreană, unde Convenția este implementată ineficient). Oficialii europeni consideră că minoritățile naționale participă încă insuficient în serviciul public, iar uneori atitudinea organelor de drept și a mass-media tratează tendențios relațiile interetnice. O situație mai gravă este atestată în raport cu etnia rromilor, care sînt discriminați și excluși din viața social-politică a societății.

¹ http://www.ombudsman.md/Rapoarte/R_anuale/

² <http://web.amnesty.org/report2006/mda-summary-eng>

Primăria municipiului Chișinău a **refuzat autorizarea manifestației preconizate** pentru data de 5 mai 2006 de către Centrul de Informații GenderDoc-M în susținerea legislației antidiscriminare, care ar include și minoritățile sexuale. Potrivit inițiatorilor, municipalitatea a motivat refuzul prin existența mai multor avertismente formulate de organizații religioase privind iminența protestelor în cazul autorizării acțiunii din 5 mai. Reprezentanții Centrului solicită Parlamentului adoptarea unei legi speciale care să protejeze minoritățile sexuale din Moldova, în conformitate cu legislația internațională în domeniu³.

Avocatul parlamentar Iurie Perevoznic parlamentari **și-a exprimat dezacordul cu decizia** colegiului Ministerului Educației, Tineretului și Sportului de modificare a Curriculumului educațional preuniversitar și reducerea numărului de ore la unele discipline, trecerea disciplinelor “Educația Civică”, “Noi și Legea” în categoria celor opționale. Potrivit lui Perevoznic, disciplinele respective au menirea de contribui la cunoașterea și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a respectului reciproc și toleranței. El consideră că includerea în Planul de Acțiuni UE-RM a priorității asigurării democrației și supremației Legii are în calitate de sarcină promovarea drepturilor umane, libera dezvoltare a personalității.

Organizația Amnesty International Moldova a solicitat Parlamentului să examineze cât mai curînd **proiectul de lege care prevede abolirea totală a pedepsei cu moartea**, să modifice corespunzător articolul 24 al Constituției țării, să ratifice al Doilea Protocol Facultativ la Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, care stipulează abolirea pedepsei cu moartea și Protocolul nr.13 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care interzice aplicarea pedepsei cu moartea pentru infracțiunile săvârșite în timp de război sau pericol iminent de război. La 18 mai, Parlamentul a adoptat Hotărîrea nr.125-XVI, prin care Comisia juridică, pentru numiri și imunități a fost numită responsabilă de examinarea proiectelor de lege pentru modificarea articolului 24 din Constituția Republicii Moldova (înaintate de deputați și de Guvern), urmînd să prezinte Parlamentului raportul său pînă la data de 15 iunie 2006.

La 13 mai 2006 Guvernul a adoptat **Hotărîrea privind aprobarea Regulamentului și componentei nominale a Comisiei guvernamentale pentru problemele victimelor represiunilor politice**. Comisia va avea drept scop promovarea politicii de stat în domeniul reabilitării victimelor represiunilor politice și examinarea problemelor apărute în procesul de aplicare a actelor normative în domeniu.

Cooperare cu societatea civilă

În luarea de cuvînt a viceprim-ministrului Andrei Stratan, în cadrul ședinței plenare a Parlamentului la care a fost audiat Raportul privind implementarea Planului de acțiuni UE-RM⁴ s-a menționat că, **la implementarea PAUERM un aport deosebit îl are colaborarea cu societatea civilă**, aportul ONG-urilor specializate în domeniu fiind considerabil atît în monitorizare, cît și în promovarea politicilor europene, instruirea funcționarilor etc.

Urmare a rezoluțiilor Conferinței naționale „Consolidarea dialogului dintre Guvern și societatea civilă”, desfășurată la finele lunii aprilie, pe parcursul lunii mai s-a lucrat asupra **elaborării mecanismului de cooperare între executive și societatea civilă**. Pe pagina web a Ministerului Justiției au fost expuse pentru consultare publică cîteva proiecte de acte legislative, inclusiv proiectul legii **privind transparența decizională în administrația publică**.

³ Avocatul parlamentar Iurie Perevoznic consideră că chiar dacă au avut loc unele schimbări democratice în ceea ce privește asigurarea drepturilor minorităților sexuale, comportamentul statului și al societății nu reflecta deplin standardele internaționale. Perevoznic a recomandat conducerii Ministerului Afacerilor Interne să întreprindă toate măsurile care se impun întru evitarea pe viitor a situațiilor, care ar prejudicia drepturile și libertățile minorităților sexuale și ar genera conflicte între colaboratorii poliției și acest grup de cetățeni (http://www.ombudsman.md/Ses_avize/inv/67/).

⁴ <http://www.parlament.md/news/plenaryrecords/11.05.2006/>

Unitatea de coordonare a reformei administrației publice **a propus organizațiilor societății civile să participe la discutarea** proiectului legii privind administrația publică centrală, a proiectului de lege privind serviciul public și statutul funcționarului public.

La ședința grupului de lucru pentru participarea Moldovei în programul „The Millennium Challenge Account” desfășurată la 17 mai 2006, Președintele Moldovei a subliniat necesitatea **antrenării societății civile în procesul de perfecționare a combaterii corupției**. În același sens s-a expus și Primul-ministru, care a solicitat **antrenarea organizațiilor societății civile în procesul de expertiză anticorupție** a legislației Moldovei.

La 29 mai 2006, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției a organizat o masă rotundă la care s-a discutat oportunitatea elaborării proiectului de lege cu privire la lobbyism, în cadrul căreia și-au expus pozițiile **reprezentanții mai multor ONG-uri ce au promovat necesitatea elaborării proiectului de lege cu privire la activitatea de lobby**.

Pe pagina web a Parlamentului sînt plasate operativ proiectele de acte legislative propuse pentru consultare cu societatea civilă, uneori sînt atestate cazuri cînd proiectele se examinează de plenul Parlamentului înainte de expirarea termenului acordat pentru expunerea opiniilor, precum și cazuri de publicare a proiectelor fără a fi însoțite de notele informative corespunzătoare.

Proiectele de hotărîri ale Guvernului sînt plasate pe pagina web a executivului **în format redus**, lipsesc anexele, ordinea de zi este afișată cu puțin timp înainte de ședință, adesea se introduc modificări esențiale și se examinează proiecte care anterior nu au fost anunțate. Lipsesc argumentările detaliate asupra proiectelor de hotărîri.

Egalitatea șanselor

La 13 mai 2006, Asociația ADEPT a organizat **Seminarul național „Respectarea echității de gen și a oportunităților egale în politică”**, în cadrul lucrărilor căruia au fost abordate teme privind oportunitățile de afirmare a femeilor în politică; cadrul instituțional de promovare a egalității de șanse între femei și bărbați; politici de gen etc. la manifestație au participat lideri ai vieții publice și politice, reprezentanți ai societății civile, mass-media scrisă și electronică.

În perioada 19-20 mai s-a desfășurat seminarul tematic **“Dezvoltarea abilităților de liderism și management politic”**, sprijinit de Institutul Republican Internațional și a femeilor din Partidul Popular Republican (PPR) din Moldova. În cadrul seminarului au avut loc lecții practice, menite să contribuie la dezvoltarea și promovarea noilor viziuni asupra politicii în domeniul egalității șanselor.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

În Raportul Amnesty International (AI) **referitor la situația drepturilor omului în Republica Moldova** se constată cazuri calificate ca acte de tortură sau tratament crud față de persoanele deținute.

În cadrul examinării procesului penal intentat fostului ministru al apărării Valeriu Pasat sînt înregistrate acțiuni pe care apărarea le califică **drept tratamente inumane și încălcare a drepturilor deținutului** (inculpatul cu stare agravată a sănătății este transferat din instituție medicală specializată în penitenciar, ulterior instanța de judecată dispune invers, medicii invitați de apărare nu sunt admiși mai mult timp la bolnav).

Centrul pentru Drepturile Omului a constatat, în cadrul vizitei efectuate la instituția penitenciară din Leova, că **condițiile de deținere a condamnaților nu corespund standardelor internaționale**. Obiecțiile înaintate avocaților parlamentari vizează calitatea proastă a hranei, aprovizionarea nesatisfăcătoare cu apă potabilă a încăperilor de trai, încălzirea slabă a încăperilor în timp de iarnă, etc.

O sesizare a avocatului parlamentar Raisa Apolschi constată că legislația în vigoare **nu permite aplicarea neunivocă a prevederilor referitoare la plata pensiilor pentru persoanele deținute** ce au atins vârsta și corespund condițiilor de acordare a asistenței sociale din partea statului. Avocatul parlamentar solicită Parlamentului să elimine neconcordanțele din diverse acte legislative referitoare la plata pensiilor pentru persoanele condamnate.

Departamentul Instituțiilor Penitenciare **planifică construcția în opt raioane a caselor de arest**, care vor fi amplasate în regiunile unde lipsesc în prezent izolatoare de detenție.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei

Deși rezoluțiile și recomandările anterioare ale Consiliului Europei indicau aplicarea moratoriului în problemele limbii și istoriei, **pe parcursul lunii mai au fost constatate cazuri care readuc problemele respective în discuție**. Ministerul Educației, Tineretului și Sportului întreprinde măsuri pentru promovarea obiectului „Istoria integrată” și refuză acreditarea unor licee care au înscrise în denumirile lor limba „român”. Schimbarea neanunțată a firmei (denumirii) Liceului „Gheorghe Asachi” a provocat un conflict serios, elevii, profesorii și părinții ripostând prin diverse metode, iar autoritățile apelând la ajutorul organelor de drept care au intentat dosare penale unor elevi ce au distrus o parte din panoul cu denumirea liceului. Intervențiile deputaților în parlament, a unor partide politice și organizații obștești nu au determinat Guvernul și ministerul de resort să-și modifice poziție, insistându-se la modificările cerute pentru respectarea „legislației în domeniu”.

În luna mai la Parlament au fost **înregistrate oficial câteva proiecte de acte legislative** derivând din îndeplinirea Rezoluției și Recomandărilor Comisiei pentru respectarea obligațiilor și angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei: Proiectele de legi pentru modificarea și completarea Codului electoral; a Regulamentului Parlamentului; a Legii cu privire la Procuratură; a legislației care reglementează funcționarea instanțelor judecătorești;. Câteva proiecte rezultând din îndeplinirea angajamentelor respective **au fost examinate în prima lectură**: proiectele cu privire la Institutul Național al Justiției, privind medierea în cauzele penale; privind statutul și modul de organizare a activității grefierilor instanțelor judecătorești; despre revizuirea mărimii amenzilor, privind modificarea Legii cu privire la Procuratură. Unele dintre proiectele enunțate au fost înaintate sau chiar examinate în prima lectură fără a fi prezentate în prealabil avizele Consiliului Europei asupra lor.

Executarea deciziilor CEDO

Parlamentul a adoptat în prima lectură **proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice**. Se propune stabilirea mecanismului de restituire a bunurilor confiscate de la persoanele supuse represiunilor și ulterior reabilitate, precum și acordarea compensațiilor echitabile pentru bunurile care nu pot fi restituite. Până în prezent, Republica Moldova a fost sancționată de câteva ori la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru faptul nerestituirii averii persoanelor represate. Reprezentanții fracțiunilor de opoziție au susținut proiectul, dar au invocat necesitatea perfecționării lui, fapt pentru care vor prezenta amendamente.

Asigurarea drepturilor la asociere

Reprezentanții conducerii Confederației Sindicatelor din Moldova consideră că **în Moldova sînt încălcate drepturile sindicale**, organele centrale și locale ale puterii intimidează și exercită presiuni asupra membrilor sindicali pentru a-i obliga să treacă la organizația sindicală alternativă "Solidaritatea", care colaborează intens cu guvernarea actuală. Conducerea Confederației Sindicatelor va informa despre abuzuri în cadrul Conferinței Internaționale a Muncii de la Geneva, preconizată pentru luna iunie.

Partidul Social Liberal și-a calificat drept satisfăcătoare activitatea din ultimul an și consideră că formarea Blocului "Moldova Democrată" în anul 2004 a avut un efect benefic, a evidențiat importanța asocierii forțelor politice. Deși recunosc anumite neajunsuri, social-liberalii tind spre îmbunătățirea performanțelor și nu renunță la **ideea unificării aripei liberale din Moldova** fiind asistați în acest efort la nivel internațional.

Drepturile angajaților

Deși noua Lege cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar trebuia pusă în aplicare de la 1 decembrie 2005, **abia la finele lunii mai Guvernul a adoptat** Hotărârea privind repartizarea alocațiilor pentru majorarea salariilor angajaților din instituțiile finanțate de la bugetul de stat și bugetele unităților administrativ-teritoriale și Hotărârea privind salarizarea funcționarilor publici și persoanelor care efectuează deservirea tehnică. În majoritatea instituțiilor publice personalul angajat nu a primit salariile majorate, conform noilor reglementări în materie.

Conform declarațiilor reprezentanților Confederației patronatelor din Moldova **dialogul cu puterea și sindicatele se desfășoară în ritm normal**, conflictele fiind aplanate de cele mai multe ori prin negocieri, deși influența asociațiilor de angajatori rămâne slabă. Conform datelor acumulate, a scăzut numărul locurilor de muncă și volumul comerțului intern, Guvernul intenționează reforme serioase privind activitatea în bază de patentă de întreprinzător și acest lucru îi va afecta pe cei 40 mii de deținători de patentă. Hotărârile Guvernului referitoare la activitatea în farmaceutică va genera închiderea mai multor farmacii mici, circa 10 mii de angajați fiind afectați. Patronatele insistă la soluționarea problemelor impozitării, determinarea priorităților de import și export, crearea condițiilor egale de concurență.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Cu ocazia zilelor libertății presei, la 3 mai 2006, misiunile diplomatice și reprezentanțele unor organizații internaționale acreditate în Moldova au semnat un comunicat în care **amintesc că Moldova a preluat angajamentul să asigure libertatea presei**, angajament inclus în PAUERM. Semnatarii regretă că în pofida afirmațiilor autorităților privind angajamentul respectării valorilor respective, s-a observat un progres insuficient în reformarea presei, îngrijorări serioase trezind: lipsa de progres în transformarea Teleradio-Moldova în companie publică cu adevărat independentă; diferite obstacole plasate în fața presei, inclusiv impedimentele în accesul la informație și competiție neloială cu presa direct sau indirect susținută de către stat; adoptarea unei legislații noi cu privire la audiovizual fără o dezbatere publică plenară.

La finele lunii mai, Inspectoratul fiscal **a suspendat operațiunile la contul bancar al publicației „Komersant Plus”**, invocând depistarea unei facturi fiscale falsificate prezente în actele financiare ale publicației. Conform informației conducătorilor publicației, factura a fost eliberată publicației de o „firmă-fantomă”, iar organele fiscale solicită publicației să achite impozitul pe venit din suma indicată în respectivul act, penalitățile și amenzile stabilite de legislația în vigoare.

II. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Negocierile politice în formatul “5+2”

Pe parcursul lunii mai **negocierile nu au fost reluate**, în mare parte din cauza poziției părții transnistrene, care a procedat la mai multe provocări și a tensionat anterior situația în zona de securitate.

Mediatorii și observatorii în procesul de reglementare transnistreană **pregătesc un nou proiect de document cu privire la distribuirea competențelor între Chișinău și Tiraspol**, a declarat

la 15 mai Șeful Misiunii OSCE în RM, William Hill, în cadrul unei conferințe de presă. Hill a precizat că documentul este în deplină concordanță cu legislația RM și că acesta va acorda drepturi semnificative Tiraspolului, inclusiv cel de a colecta taxe, rezervând centrului competențe în astfel de domenii ca apărarea, securitatea, vama și valuta.

La 24 mai la Bruxelles a avut loc **o rundă de consultări a mediatorilor din partea OSCE, Rusiei și Ucrainei și a observatorilor din partea UE și SUA în problema transnistreană**, convocate la inițiativa Președintelui în Exercițiu al OSCE, Carol de Gucht, în ajunul vizitei acestuia în Moldova și Ucraina. Potrivit unui comunicat al Ministerului Afacerilor Externe al Rusiei, participanții la consultări au discutat chestiuni privind situația și perspectivele rezolvării crizei transnistrene, posibilitățile reluării procesului de negocieri în formula "5+2", și au reafirmat disponibilitatea de a restabili încrederea dintre părți în vederea identificării unui model cuprinzător și durabil de reglementare transnistreană.

La începutul lunii mai, reprezentanții Moldovei și-au **reluat activitatea în cadrul Comisiei Unificate de Control (CUC)**, după o întrerupere de un an, din cauza nedorinței CUC de a rezolva "problema satului Doroțcaia. Ministrul Reintegrării Vasile Șova, a motivat decizia de a reveni în CUC prin dorința de a stabiliza situația din Zona de Securitate, stabilizare care va face posibilă libera circulație a cetățenilor și mărfurilor prin zonă.

Cooperare Uniunea Europeană – Moldova

Într-un interviu acordat portalului [EUobserver](#), Reprezentantul Special al Uniunii Europene pentru Moldova, Adrian Jacobovits de Szeged, a avertizat că **situația din regiunea transnistreană s-ar putea agrava**. "Cred că Smirnov se simte amenințat de evoluțiile recente, în mod special implicarea activă a UE și SUA în reglementarea transnistreană....Atunci când simt că poziția le este amenințată, liderii recurg deseori la provocarea unor crize," a declarat Jacobovits cu referire la incidentul legat de portul Varnița. La 21 aprilie miliția transnistreană a preluat cu forța controlul asupra portului fluvial Varnița aflat sub jurisdicția Chișinăului sub pretextul că la Varnița nu s-ar afla decât un singur chei - filiala Portului fluvial Bender, care s-ar afla sub jurisdicția autorităților transnistrene. La 12 mai judecătoria raionului Anenii Noi a confirmat dreptul de proprietate al Primăriei satului Varnița asupra teritoriului portului fluvial Varnița. Potrivit deciziei instanței de judecată, primăria satului Varnița va cere părții transnistrene redresarea situației. În cadrul aceluiași interviu, Ambasadorul Jacobovits a invocat necesitatea unui **"sprijin internațional maxim"** pentru noul regim vamal de la frontiera moldo-ucraineană. "Noul regim vamal este un mic pas spre o eventuală reunificare a Moldovei," a declarat Jacobovits, iar Președintele ucrainean Victor Iușenco "sprijină sută la sută noul regim vamal" la frontiera moldo-ucraineană. Ambasadorul Jacobovits a descris Transnistria ca "un stat autoritar, dacă nu chiar unul polițienesc", cu tancuri camuflate la hotar, fără presă liberă, cu statui ale lui Lenin în străzi. "Ai impresia că te afli în Uniunea Sovietică. Pe bune, regiunea este foarte izolată".

Asistența diplomatică și politică UE

Soluționarea pașnică a conflictelor înghețate din Republica Moldova și Caucazul de Sud depind de consolidarea democrației și a supremației legii în întreg arealul OSCE. Acest lucru poate fi realizat prin eforturi comune ale OSCE și ale Uniunii Europene, a declarat Ursula Plassnik, ministrul de externe al Austriei, țară care deține președinția în exercițiu a UE. Plassnik a făcut această declarație la întrevvedere reprezentanților UE cu Troika OSCE, condusă de președintele în exercițiu al organizației, ministrul de externe al Belgiei, Karel de Gucht. Părțile au discutat problema conflictelor înghețate din Republica Moldova, Georgia și Azerbaidjan. Poziția președinției austriece exprimată în timpul discuției a fost că doar democratizarea ar putea să asigure pacea și stabilitatea în aceste zone. Oficialul UE susține că cele două organizații trebuie să lucreze împreună pentru dezvoltarea securității și democrației.

La 4 mai, în cadrul summitul-ui șefilor de stat din regiunile Mării Baltice și Mării Negre Javier Solana, Reprezentantul Împuternicit al UE pentru politică externă și politică de securitate,

Secretar General al Consiliului UE a declarat că **Uniunea Europeană intenționează să participe activ la rezolvarea conflictelor "înghețate" din țările Caucazului de Sud și din R. Moldova**. Solana mai spus că conflictele înghețate nu trebuie să oprească procesele de democratizare, este nevoie de o promovare insistentă a democrației. UE a făcut propuneri de colaborare Transnistriei „dar fără voința activă a țărilor respective este greu să ajuti democratizarea. Inițiativa trebuie să vine chiar din aceste țări, iar noi vă vom ajuta”, a subliniat reprezentantul UE.

Securizarea frontierei moldo-ucrainene

Pe 12 mai la Odesa a avut loc **cea de-a doua ședință a Comitetului consultativ al Misiunii UE de asistență la frontiera moldo-ucraineană**, la care au participat viceministri de externe ai Moldovei și Ucrainei, Șeful Delegației Comisiei Europene în Ucraina, Iain Boag, precum și șeful Misiunii de asistență, generalul Ferenz Banfi. Potrivit lui Ferenz Banfi, de la începutul activității misiunii au fost contracarate mai multe cazuri de contrabandă a unor mari partide de carne de pasăre, țigări, băuturi spirtoase. Circa 90% din carnea de contrabandă introdusă în Transnistria este ulterior exportată din nou în Ucraina și alte state. Acest business a fost calificat de către oficialul european drept "activitate criminală organizată cu investirea ulterioară a mijloacelor obținute în importul legal în Transnistria" și s-ar baza pe diferența între taxele vamale percepute de către autoritățile ucrainene și cele transnistrene. "Autoritățile transnistrene fie nu doresc, fie nu sînt în stare să întreprindă măsurile necesare pentru a contracara astfel de activități", a declarat Banfi. Viceministrul Afacerilor Externe al Ucrainei, Andrei Vasilovski, s-a arătat mulțumit de rezultatele activității Misiunii UE de pînă acum, dar a declarat că grănicerii europeni trebuie să monitorizeze frontiera cel puțin doi ani pentru a putea elimina schemele de contrabandă clădite pe parcursul mai multor ani. Reprezentanții misiunii UE au transmis autorităților moldovene și ucrainene 42 de recomandări în vederea instituirii unui sistem modern integrat de gestiune a frontierei moldo-ucrainene. Printre altele, recomandările se referă la necesitatea unui schimb mai intens de informație, creării unui sistem modern de analiză a riscurilor. În același timp, participanții la ședința din 12 mai au conchis că noul regim vamal introdus din martie 2006 a contribuit la eficientizarea sistemului de gestiune a frontierei, sporind transparența operațiunilor de import și export din și în regiunea transnistreană.

Participarea societății civile

Un grup de organizații neguvernamentale din cadrul Consiliului de monitorizare a conflictului transnistrean (coalitie compusă din ONG-uri și analiști politici) consideră că **Parlamentul Republicii Moldova ar trebui să voteze, în prima lectură, "o lege completă a statutului regiunii transnistrene în cadrul RM"**. Ideea a fost lansată de secretarul executiv al Consiliului, Roman Mihăeș, la ședința din 3 mai a Consiliului. Boris Asarov, președintele Asociației transnistrene "Pro Europa", a declarat că susține propunerea de a recomanda Parlamentului votarea statutului complet al Transnistriei, așa cum este prevăzut și în Legea din 22 iulie 2005.

La 24 mai la Londra a avut loc **Conferința internațională "Căile de soluționare a conflictului moldo-transnistrean: o privire de pe ambele maluri ale Nistrului"** organizată de Institutul Regal pentru Afaceri Internaționale al Marii Britanii (Chatham House). La conferință au participat reprezentanți ai unor partide politice de opoziție din Republica Moldova, reprezentanți ai mediatorilor și observatorilor în reglementarea transnistreană. Din partea autorităților transnistrene urma să participe președintele „Sovietului Suprem”, care a fost invitat de organizatori, însă nu a primit viza de intrare în Marea Britanie, grație interdicțiilor aplicate de UE mai multor conducători separatiști.

Asociația obștească "Promo-Lex" consideră că **activitatea Comisiei Unificate de Control este ineficientă** și este indignată de comportamentul forțelor de menținere a păcii din Zona de Securitate, care "acționează în diferite situații în mod diferit". Organizația solicită ca CUC să rezolve situația creată după acapararea de către forțele din Transnistria a portului de la Varnița, deoarece conform Acordului moldo-rus din 1992, Comisia a fost creată anume în scopul "asigurării ordinii de drept în zona de securitate". "Promo-Lex" regretă lipsa unor acțiuni și

strategii clare ale autorităților constituționale în vederea apărării și protejării drepturilor omului și a proprietății locuitorilor și cetățenilor săi din regiunea transnistreană și Zona de Securitate.

III. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

În procesul realizării reformei administrației publice centrale s-a trecut la **etapa a doua a II-a a analizei funcționale a autorităților administrației publice la nivel central (pe orizontală) și a serviciilor publice (pe verticală)**. Comisia guvernamentală pentru reforma APC a examinat metodologia analizei funcționale și experiența țărilor balcanice în reforma APC.

Compania internațională „DAI Europe LTD” a fost selectată în cadrul unui tender **pentru a asista Unitatea de coordonare a reformei administrației publice** în procesul de efectuare a celei de a doua etape a analizei funcționale a APC, în cadrul căreia se intenționează studierea funcțiilor pe orizontală în 159 de structuri ale autorităților administrației publice centrale, și pe verticală - în 82 de servicii publice desconcentrate și din subordinea ministerelor.

Pe pagina electronica a Ministerului Justiției **au fost plasate pentru dezbateri proiectele de legi**: privind administrația publică centrală; privind serviciul public și statutul funcționarului public; privind Codul de conduită al funcționarului public.

Guvernul a adoptat hotărârea **privind măsurile de reorganizare a unor organe centrale de specialitate ale administrației publice**, care prevede că Ministerul Administrației Publice Locale va prelua funcțiile ce țin de domeniul dezvoltării regionale și administrației publice locale de la Agenția pentru Dezvoltare Regională. Funcțiile Biroului Național Migrațiune, care este dizolvat, vor fi preluate de Ministerul Economiei și Comerțului și Ministerul Afacerilor Interne. În termen de o lună, Guvernului urmează a-i fi prezentate structura, efectivul-limită și regulamentele de activitate (acte noi sau revizuite) ale Ministerului Administrației Publice Locale, Agenției Construcții și Dezvoltare a Teritoriului; Ministerului Economiei și Comerțului, Ministerului Afacerilor Interne. În termen de 3 luni de zile Ministerul Finanțelor trebuie să prezinte propuneri pentru modificarea Legii bugetului de stat , în scopul finanțării cheltuielilor legate de reorganizare.

Funcția de ministru al **administrației publice locale a fost ocupată** de Vitalie Vrabie, primar al orașului Ungheni, președinte al Asociației Primarilor și Colectivităților Locale.

Parlamentul a adoptat în procedură urgentată **Legea pentru modificarea și completarea Legii cu privire la Guvern**, prin care se dispune crearea Agenției Sportului, în calitate de nouă structură centrală, responsabilă de domeniul respectiv. Anterior, la formarea actualului cabinet de miniștri, s-a declarat că comasarea în cadrul Ministerului Educației a structurilor responsabile de domeniul tineretului și sportului constituie măsuri eficiente pentru combaterea birocrăției, reducerea aparatului de stat, "concentrarea" contribuind la dezvoltarea uniformă a tuturor domeniilor. După un an de aplicare, conceptul se declară greșit, domeniul sportului necesitând o atenție "aparte". Deputații fracțiunilor parlamentare de opoziție au propus ca noua structură să preia și administrarea în domeniul tineretului, însă această propunere nu a fost susținută de reprezentantul Guvernului și fracțiunea majoritară din Parlament. Notăm și faptul că formarea noii structuri nu este prevăzută expres de Strategia reformei administrației publice centrale și Planul de implementare a acesteia.

Camera Înregistrării de Stat a început **prestarea serviciilor de înregistrare a întreprinderilor individuale prin rețeaua Internet**. Solicitantul trebuie să transfere pe contul Camerei suma stabilită și ancheta completată on-line, iar după ce datele sînt verificate, certificatul de înregistrare este expediat la adresa indicată de solicitant. Persoana juridică este înregistrată concomitent și la Inspectoratul fiscal, Biroul Național de Statistică, Casa Națională de Asigurări Sociale și Compania Națională de Asigurări în Medicină. Deși este lansat în luna martie, la

mijlocul lunii mai de serviciul respectiv nu beneficiase încă nici o persoană, registratorii explicînd acest lucru prin "bariere psihologice".

Academia de Administrare Publică, Agenția „EX LEGE”, misiunea Organizației Internaționale pentru Migrație și alte instituții au organizat **cursuri de instruire și seminare tematice** pentru consolidarea capacităților de utilizare a legislației UE, asistența victimelor traficului, perfecționarea aptitudinilor în domeniul administrării finanțelor, gestionării serviciilor publice și efectuării achizițiilor publice.

În perioada 2006-2007 în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene **va activa un expert lituanian în afaceri europene**, șef al Departamentului de Coordonare și Monitorizare a Implementării acquis-ului comunitar pe lângă Oficiul prim-ministrului Lituaniei. Asistența din partea expertului este acordată în cadrul proiectului trilateral Marea Britanie - Lituania - Moldova, inițiat în scopul acordării asistenței pentru Republica Moldova în procesul de implementare a PAUERM.

La 22 mai este emisă Hotărîrea Guvernului nr.562 **cu privire la crearea sistemelor și resurselor informaționale automatizate de stat**, , autoritățile administrației publice centrale și locale, în limitele competențelor, vor crea și vor exploata sisteme informaționale automatizate de stat în conformitate cu legislația și standardele naționale.

Politicizarea administrației publice

La 13 mai Președintele țării, însoțit de Prim-ministru, miniștri și alți factori de decizie din cadrul executivului, au vizitat Primăria capitalei. Potrivit comunicatelor difuzate de mass-media, Vladimir Voronin a declarat că va deveni tradiție ca o dată în trimestru, **conducerea de vîrf a țării să se întrunească în ședințe la Primăria capitalei** spre a coordona activitatea administrației publice locale cu cea centrală. La ședință a fost pusă în discuție și noua structură a aparatului primăriei și a subdiviziunilor Consiliului municipal. Consilierii locali, cu excepția unora din fracțiunea comunistilor, nu au fost invitați la întîlnirea cu șeful statului, fapt care i-a determinat pe unii reprezentanți ai fracțiunilor de opoziție din consiliul municipal să considere întrevvedere drept "întîlnire privată" sau "întîlnire cu executivul municipal".

În interviul acordat ziarului „Vremea” la 31 mai 2006, Primarul general interimar al mun.Chișinău Vasile Ursu a declarat că Președintele Moldovei „**a stabilit un șir de sarcini pentru administrația municipală**”, printre care instalarea iluminării, reconstrucția trotuarelor și căilor de acces. **La indicația șefului statului, Guvernul a transferat Primăriei 70 milioane de lei**, care inițial nu erau prevăzuți în bugetul de stat. Ursu a mai declarat, că la rugămintea Președintelui țării, administrația municipală și-a schimbat planurile inițiale și a dublat volumul reconstrucției capitale a unor străzi din municipiu, pentru care au fost promise surse de la bugetul de stat.

Deși trebuia elaborată și pusă în aplicare, pînă la finele lunii mai **Consiliul municipal Chișinău nu a aprobat o nouă organigramă a serviciilor subordonate**, din cauza că unii conducători ai subdiviziunilor nu au prezentat proiectele noilor structuri. Modificările survin ca urmare a unei hotărîri adoptate anterior de Guvern, care prevede reducerea numărului de personal în statele-tip ale primăriei și consiliului local, însă decizia respectivă are caracter de recomandare. Reducerea personalului este recomandată insistent de Președintele țării și Guvern, însă mai mulți reprezentanți ai administrației locale și funcționari publici locali consideră că noile modificări au caracter politic, nu vor contribui la asigurarea eficienței serviciilor locale (www.vremea.net).

Prim-ministrul Vasile Tarlev a semnat o dispoziție⁵ **în adresa Primăriei municipiului Chișinău, SA "Apă-Canal Chișinău"** și Ministerului Sănătății și Protecției Sociale, prin care cere stoparea deconectării în masă a apei potabile, din cauza riscului apariției unor eventuale focare de boli și ținând cont de agravarea situației răspîndirii gripei aviare în țările limitrofe.

Guvernul a aprobat și remis Parlamentului un proiect de lege pentru **modificarea Legii cu privire la statutul municipiului Chișinău și a Legii serviciilor publice de gospodărie comunală**, prin care propune ca tarifele pentru serviciile de alimentare cu energie termică, apă, canalizare și epurare a apelor uzate, prestate centralizat de către agenții economici la nivel de oraș, municipiu sau raion să fie aprobate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, limitînd corespunzător competențele administrațiilor locale.

Stabilitatea politicii de guvernare

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a prezentat în Parlament **Raportul privind bilanțul unui an de implementare a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova**. Deputații din majoritatea parlamentară au solicitat informații despre măsurile întreprinse și perspectivele realizării obiectivelor din PAUERM în domeniul social, despre crearea sistemului justiției juvenile și drepturile copilului, implementarea Programului "Satul Moldovenesc". De asemenea, a fost solicitată efectuarea expertizelor prealabile, armonizarea proiectelor de acte legislative cu legislația europeană, pînă la prezentarea acestora în Parlament. În declarația de final, reprezentantul fracțiunii PCRM a acuzat fracțiunea parlamentară a AMN de pasivitate în implementarea PAUERM și a mulțumit fracțiunilor PPCD și PDM pentru aportul la realizarea unor reforme incluse în Planul de Acțiuni. Deputații din opoziție au acuzat atitudini necorespunzătoare ale Guvernului în implementarea PAUERM, informarea insuficientă a populației, lipsa de progrese esențiale în anumite domenii prioritare (dezvoltare și calitatea creșterii economice, combaterea corupției, lipsa stipulărilor concrete și a unui Program detaliat de realizare a prevederilor Planului). Obiecțiile expuse au mai vizat calitatea diplomaților Moldovei, utilizarea defectuoasă a resurselor financiare alocate.

Guvernul Moldovei a semnat un nou acord cu Fondul Monetar Internațional, **restabilind astfel relațiile cu organismele financiare internaționale**. Acordul este semnat pe 3 ani și prevede creditarea a 118,2 mln dolari SUA, autoritățile obligîndu-se la promovarea unor reforme și asigurarea stabilității economice, financiar-monetare. Urmare a deblocării relațiilor cu organismele financiare internaționale, Guvernul Moldovei a putut negocia reeșalonarea datoriilor externe prin intermediul Clubului creditorilor de la Paris. Au fost eșalonate credite în valoare 150 milioane dolari SUA.

La 3 mai este emisă Dispoziția Prim-ministrului **privind instituirea Grupului de lucru pentru negocierea regimului de vize cu Uniunea Europeană**. În componența grupului sînt incluși reprezentanți ai MAEIE, MAI, Ministerul Justiției, Ministerul Dezvoltării Informaționale (MDI), Serviciului de Grăniceri, Serviciului de Informații și Securitate etc.

Agenția internațională de evaluare Moody's Investors Service a **îmbunătățit ratingul pe termen lung al Republicii Moldova** de la „Caa1” la „B3”, perspectiva pentru calificativul acordat creditelor pe termen lung în valută fiind apreciată drept stabilă. Îmbunătățirea este determinată de modificarea metodologiei estimărilor.

Parlamentul a adoptat în prima lectură proiectul legii pentru **modificarea Programului de privatizare**, care propune liste actualizate de obiective supuse privatizării, inclusiv o serie de întreprinderi economice importante și prospere.

---

⁵ Conform art.30 din Legea cu privire la Guvern, dispozițiile se emit de către Prim-ministru pentru organizarea activității interne a Guvernului.

Urmare a adoptării de către Parlament a unei legi care interzice întreprinderilor străine să cumpere și poseze terenuri agricole în Moldova, **investitorii străini și-au exprimat îngrijorări referitoare la soarta investițiilor anterioare în sectorul agricol și perspectiva unora pe viitor**. Asociația Investitorilor Străini consideră că restricția este o discriminare față de investițiile străine, iar modificările efectuate pot avea un impact restrictiv și asupra activității companiilor cu capital integral autohton, afirmă investitorii. Investitorii consideră că restricțiile vin în contradicție cu prevederile pe care Moldova și le-a asumat odată cu aderarea la OMC și ca parte semnatară a PAUERM, în conținutul căruia se obligă să anuleze "măsurile discriminatorii care afectează investițiile străine".

La 19 mai 2006 Guvernul a adoptat Hotărârea **cu privire la măsurile de pregătire a economiei naționale și a sferei sociale pentru activitate în perioada toamnă-iarnă 2006-2007**. Documentul determină sarcinile care revin autorităților centrale și locale, conducătorilor instituțiilor bugetare (școli, grădinițe, aziluri, spitale etc.). În sarcina Ministerului Industriei și Infrastructurii sînt puse mai multe obiective legate de asigurarea securității energetice a țării.

În cadrul unei mese rotunde "Procesele integrării europene și problemele calității învățământului", președintele Comisiei parlamentare pentru cultură, știință, învățământ, tineret, sport și mijloace de informare în masă Victor Stepaniuc, a declarat că reducerea duratei studiilor universitare impusă de aderarea Moldovei la Procesul de la Bologna va afecta calitatea studiilor. Stepaniuc consideră că instituțiile universitare din Moldova **nu trebuie să se conformeze plenar doar rigorilor impuse de Procesul Bologna, ci să păstreze și tehnicile ex-sovietice de predare a cunoștințelor**, care și-au demonstrat eficiența și calitatea pe parcursul mai multor zeci de ani.

Conform datelor Ministerului Finanțelor, în perioada ianuarie-aprilie 2006, la bugetul de stat au fost acumulate venituri de bază în sumă totală de 2 mlrd 543.6 mln lei /154 mln euro/ sau **cu 15,3 la sută mai mult față de primele patru luni ale anului 2005**. În vederea realizării proiectelor investiționale, pe parcursul lunilor ianuarie-martie 2005, de la donatorii externi au fost atrase granturi în valoare de aproximativ 60 mln lei. În scopul onorării obligațiilor pe împrumuturi externe au fost efectuate plăți externe în sumă de 16 mln dolari SUA.

Conform datelor Ministerului Dezvoltării informaționale, **numărul companiilor care activează în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații din Moldova s-a majorat**, depășind cifra de 540 întreprinderi, circa 3 % din numărul total al agenților economici din republică. Datorită scutirii de impozitul pe venit pentru o perioadă de 5 ani a companiilor de pe piața tehnologiilor informaționale, operatorii din sector au înregistrat o economie de mijloace financiare de 30 la sută, facilitățile fiscale dinamizînd mediul investitorilor. O serie de companii străine au intrat pe piața tehnologiilor informaționale din Moldova, creînd locuri noi de muncă în sectorul producerii și asamblării în teritoriul tehnicii de calcul.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Ministerul Economiei și comerțului a lansat vînzarea acțiunilor prioritate publică prin intermediul Bursei de Valori a Moldovei. **Portofoliile a 16 întreprinderi expuse spre privatizare au fost publicate pe site-ul oficial al MEC**, primele licitații desfășurîndu-se transparent, cu participarea mass-media. În cadrul licitațiilor au fost acumulate venituri în sumă de șase milioane lei, de la vînzarea a opt din cele 32 de pachete de acțiuni scoase la licitație.

În cadrul ședinței din 15 mai, Primarul general interimar al municipiului Chișinău **a acuzat mai mulți funcționari din primărie de corupție**, fără a menționa însă numele celor implicați. Vasile Ursu a declarat că mulți funcționari din cadrul direcțiilor municipale își rezolvă interesele personale folosind funcția pe care o dețin, se angajează să rezolve problemele solicitanților pentru sume între 300 și 400 dolari SUA". Acuzațiile au fost făcute la prima ședință a executivului municipal după întîlnirea cu șeful statului, care a cerut de la primarul general interimar mai multă eficiență. Anterior Vladimir Voronin a cerut rapoarte lunare de la fiecare conducător despre măsurile de combatere a corupției.

Grupul de lucru pentru participarea Republicii Moldova în cadrul Proiectului "The Millennium Challenge Account" a definitivat și remis Consiliului Director al Corporației "The Millennium Challenge" **proiectul Planului de acțiuni privind controlul corupției**, elaborat în baza Documentului conceptual de participare la program. Proiectul conține cinci compartimente: - consolidarea capacităților sistemului judiciar; - consolidarea capacităților societății civile și mass-media; - prevenirea și controlul corupției în sistemul de ocrotire a sănătății; - prevenirea și controlul corupției în sistemul fiscal, vamal și organele de poliție; - optimizarea activității CCCEC. Președintele Moldova a solicitat în context asupra elaborării de urgență a unui mecanism de expertizare anticorupție a proiectelor de lege înaintate în Parlament.

La 10 mai Guvernul a emis Hotărîrea nr.481 cu privire la **aprobarea Codului de etică și deontologie al polițistului**, elaborat în scopul implementării prevederilor Planului Național privind realizarea Programului Comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei pentru susținerea reformelor democratice în Republica Moldova pe anii 2004-2006.

În cadrul unei întâlniri cu presa, ministrul Afacerilor Interne a declarat că numărul mare al colaboratorilor forțelor de ordine implicați în diferite cazuri de corupție **a determinat conducerea Ministerului Afacerilor Interne să aplice măsuri mai dure privind selectarea și depistarea cazurilor de acest fel**. Gheorghe Papuc consideră că „procesul de lichidare a fenomenului corupției în Moldova trebuie să înceapă cu stoparea acestui viciu în cadrul MAI și pentru aceasta, securitatea internă din cadrul MAI acestei verifică toate datele personale și caracteristicile angajaților, datele personale, comportamentul în familie, trecutul și condițiile actuale de trai”. De la începutul anului curent au fost inițiate 62 de cazuri de urmărire penală a angajaților MAI. La ședința Colegiului MAI din 26 mai au fost abordate chestiuni referitoare la: pregătirea profesională a efectivului; metodele de conlucrare cu societatea civilă, rezultatele activității subdiviziunilor teritoriale în realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției pentru anul 2006 și rolul Direcției Profilaxie din cadrul Direcției Generale a Poliției de Ordine Publică.

Întru realizarea propunerilor Președintelui Republicii Moldova cu privire la instituirea unor sisteme interne de control și prevenire a corupției de către structurile de stat, **Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției** a desfășurat, în perioada 17.05 – 19.05.2006, un ciclu de întruniri cu echipele manageriale ale Agenției Agroindustriale „Moldova - Vin”, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Sănătății și Protecției Sociale. La 11 mai 2006, **CCCEC a citit lecții anticorupție la Primăria municipiului Chișinău**. La 3 mai 2006, CCCEC a organizat o **masă rotundă privind oportunitatea elaborării proiectului de lege cu privire la lobbyism**, la care au participat reprezentanți ai instituțiilor de stat și ai ONG-urilor, precum și coordonatorul național al proiectului PACO-Moldova.

Procuratura municipiului Chișinău a elaborat un Plan **de măsuri privind diminuarea și excluderea riscurilor instituționale de corupție și protecționism** în procuraturile amplasate în raza municipiului, preconizînd în acest sens și următoarele măsuri: - instruirea continuă a procurorilor în spiritul intoleranței față de corupție; - efectuarea unui control al respectării actelor legislative și normative departamentale privind restricțiile față de procurori și funcționari publici; - asigurarea transparenței activității Procuraturii mun. Chișinău în domeniul prevenirii și combaterii corupției; - evaluarea factorilor de risc față de corupția instituțională în procuraturile mun. Chișinău, a măsurilor, metodelor de prevenire și excludere a acestor factori. În perioada mai-iunie 2006 Procuratura mun. Chișinău a programat un set de măsuri menite să evidențieze și să prevină cazuri de corupție sau protecționism: - controlul respectării legislației în funcționarea piețelor din mun. Chișinău; - controlul legalității repartizării și utilizării parcarilor amplasate în mun. Chișinău; - controlul legalității repartizării de către Primăria mun. Chișinău a spațiului locativ construit prin metoda ipotecară.

La 24 mai 2006 Procuratura Anticorupție a pornit urmărirea penală în privința unui ofițer al Comisariatului de Poliție din Hîncești, în baza art.330/1 alin.(1) Cod penal - **Încălcarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății** de către demnitarii de stat, judecători,

procurori, funcționarii publici și unele persoane cu funcție de conducere. Acesta e primul caz de aplicare a legii în domeniul respective, deși anterior mass-media a atenționat că nu toate persoanele publice și-au declarat corespunzător veniturile și averile lor și ale membrilor familiilor care cad sub incidența legii.

IV. JUSTIȚIE

Statutul magistraților /Capacitatea de impunere a respectării legii

Pe 23 mai 2006 la Ministerul Justiției a avut loc o masă rotundă dedicată **strategiei de reformare a sistemului judecătoresc**. Au fost abordate aspecte ale reformei justiției: sporirea eficienței sistemului judecătoresc; unificarea practicii judiciare; pregătirea profesională a judecătorilor și altor categorii de personal din cadrul instanțelor; sporirea responsabilității persoanelor din sistem, garantarea accesului liber la justiție. Participanții la masa rotundă, printre care au fost reprezentanți ai instituțiilor publice, organelor de drept, instanțelor judecătorești și ONG-uri specializate urmează să prezinte Ministerului Justiției propunerile lor privind strategia de reformare a sistemului judecătoresc.

La ședința Parlamentului din 4 mai 2006, viceministrul Justiției a informat despre **neexecutarea unor decizii judecătorești definitive** (cazurile „Moloșag” și „Voinu”). Ministerul Justiției a făcut mențiuni în registru despre funcția de președinte de sindicat a domnului Moloșag, dar restabilirea în funcție trebuie s-o facă organul respectiv, care nu se subordonează Ministerului Justiției, dar nici legii. În cazul Voinu, decizia de restabilire în funcția de viceprimar nu se execută de către Consiliul local, executorii au aplicat amenzi personale membrilor consiliului, apoi a fost sesizat procurorul pentru a intenta dosar penal, dar dosarul nu se intentează.

Procesul penal în cazul ex-primarului general al mun.Chișinău Serafim Urechean **a fost amânat de instanța judecătorească tocmai pentru finele lunii septembrie** “din cauza aflării în concediu a reprezentantului Procuraturii și a ulterioarelor concedii ale unor judecători”. Între timp, Curtea Supremă de Justiție a anulat mai multe acte procesuale care au stat la baza intentării respectivului proces, fapt care impune încetarea lui, în cazul că recursul legal ce poate fi înaintat de Procuratură va fi respins sau nu va fi înaintat.

Printre piedicile esențiale în exercitarea dreptului de **acces în justiție rămân cele de ordin economic**: lipsa mijloacelor pentru achitarea taxei de stat; lipsa veniturilor pentru angajarea avocaților calificați și suportarea cheltuielilor de apărare efectivă. Avocații consideră că sumele stabilite pentru apărare din oficiu sînt foarte mici, sînt achitate cu tărăgănare, situații care diminuează nivelul apărării persoanelor care beneficiază de asemenea servicii. Sînt atestate cazuri cînd persoanele care beneficiază de avocat din oficiu sînt nevoite să-i achite acestuia remunerați suplimentare, pentru a obține apărarea și promovarea calificată a intereselor sale.

Rămîne nesatisfăcătoare situația la capitolul **informarea inculpatului despre decizia în cauza sa** – unii condamnați așteaptă cîteva luni copia sentinței sau dispozitivului acesteia, deși Codul de procedură penală obligă la înmînarea ei în termen de cîteva zile. Termenele de examinare a unor cauze continuă să fie tărăgănate, nu numai din motive obiective, mai ales că diferă de la instanță la instanță, chiar și în municipiul Chișinău unde condițiile sînt similare.

Independența politică / Transparența

Pe 25 mai, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a anulat mai multe ordonanțe emise de procuratură și a **solicitat Procuraturii generale scoaterea de sub urmărire penală a ex-primarului general Serafim Urechean**. Procuratura Generală consideră că decizia este neîntemeiată și o va contesta, în modul și termenele stabilite de legislație.

Deputatul AMN Alexandru Lipcan **a invocat comiterea de către Președintele judecătoriei** sectorului Centru din municipiul Chișinău a încălcărilor în procesul de judecată al unor persoane

(condamnarea la privațiune de liberate într-o cauză în care procurorul a renunțat la învinuire). Acțiunile ilegale ar fi fost confirmate prin anularea de către Curtea de Apel a sentinței de condamnare emisă de președintele instanței și eliberarea din detenție a persoanelor acuzate. Deputatul Lipcan solicită Procuraturii generale și Consiliului Superior al Magistraturii să examineze acțiunile judecătorului și să se pronunțe asupra faptului prezenței componentei de infrațiune în cadrul acestora.

Modificări legislative și normative relevante

Proiectul legii **cu privire la Institutul Național al Magistraturii** a fost adoptat în prima lectură la 4 mai 2006. Documentul a fost elaborat la insistența și recomandările instituțiilor internaționale, avînd drept scop constituirea și determinarea statutului juridic al acestei instituții publice, care va realiza instruirea candidaților la funcția de judecător și procuror, perfecționarea profesională a judecătorilor și procurorilor în funcție, precum și a altor persoane care contribuie la înfăptuirea justiției. Adoptarea legii și crearea Institutului constituie priorități ale capitolului "Consolidarea justiției" din cadrul PAUERM, precum și un capitol aparte din realizarea recomandărilor Consiliului Europei privind reforma justiției în Moldova.

Pe parcursul lunii mai au fost adoptate în primă lectură alte cîteva proiecte de legi referitoare la justiție și domeniile conexe: **proiectul legii privind statutul și modul de organizare a activității grefierilor instanțelor judecătorești; proiectul legii privind asistența juridică internațională în materie penală; proiectul legii pentru modificarea articolului 6 al Legii Nr.118-XV din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură** (procurorul va fi în drept să facă recurs împotriva actului emis de un organ public numai în cazurile prevăzute de lege, în interesele securității naționale și ordinii publice, în scopul prevenirii dezordinilor și infrațiunilor, pentru protecția sănătății și moralității, pentru protecția drepturilor și libertăților cetățenilor).

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

În cadrul Programului comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei pentru Moldova "Susținerea reformelor democratice", la 11-12 mai, procurori și judecători începători au fost **instruiți în domeniul Convenției Europene a Drepturilor Omului**. În mod detaliat au fost analizate cîteva cazuri de condamnare a Moldovei de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. La Centrul de Perfecționare a Cadrelor Justiției, pe parcursul lunii mai au fost organizate **cursuri de instruire a judecătorilor**, petrecute în cinci cicluri a cîte 2 zile. La începutul lunii mai, în conformitate cu Planul aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii s-a desfășurat sesiuni de **instruire continuă a judecătorilor și procurorilor în domeniul luptei contra corupției**.

Ministerul Justiției a răspuns interpelării deputatului Vitalia Pavlicenco referitor la finanțarea necorespunzătoare a justiției în Moldova, calificînd drept incomplet studiul efectuat în domeniu de organizații neguvernamentale. Conform Ministerului Justiției, **suma alocată din bugetul de stat instanțelor de judecată și altor organe ce contribuie la înfăptuirea justiției este în cuantum ce corespunde standardelor internaționale în domeniu**. Experți independenți, avocați și persoane din interiorul sistemului consideră însă că finanțarea justiției este necorespunzătoare, insuficientă iar salariile și asigurarea socială la un nivel redus. **Însăși mecanismul de elaborare și aprobare a necesităților financiare pentru sistemul justiției este necorespunzător și necesită modificări esențiale**, pentru a asigura independența reală a magistraților.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Parlamentul a adoptat în prima lectură:

a) **proiectul legii privind medierea în cauzele penale**, care propune acceptarea în cadrul sistemului de drept penal a instituției medierii - modalitate facultativă de soluționare a

conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate și confidențialitate.

b) proiectul legii pentru modificarea unor acte legislative (Codul penal și Codul de procedură penală), referitor la **promovarea reformelor în domeniul justiției juvenile**, conforme standardelor internaționale în domeniu. Este propusă micșorarea maximei generale a pedepsei închisorii în cazul minorilor de la 15 ani - la 12 ani și 6 luni; lărgirea cadrului legal de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter educativ, a instituției suspendării executării pedepsei; aplicarea pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității pentru un număr mai mare de infracțiuni, care actualmente prevăd pedeapsa închisorii sau amenda. Proiectul a fost elaborat cu suportul UNICEF și a Grupului de Lucru pentru promovarea reformelor în domeniul justiției juvenile, instituit prin Hotărârea Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului din 16 septembrie 2003.

O Comisie a Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova, a vizitat Instituția Penitenciara din Leova pentru **a aprecia condițiile de detenție existente**. S-a constatat ca condițiile de deținere a condamnaților nu corespund întru totul standardelor internaționale în domeniu: camerele în care locuiesc deținuții sînt de tip cazarmă cu multe locuri; administrația este nevoită sa întreprindă măsuri pentru folosirea rațională a apei; mijloacele bănești alocate de stat pentru alimentarea deținuților nu asigură alimentarea acestora conform normelor stabilite (HG nr. 246 din 13.05.1993); dotarea bibliotecii este cu mult mai joasă de necesități. Avocații parlamentari au constatat că administrația instituției „manifestă grijă și bunăvoință în vederea soluționării problemelor sociale care persistă în instituție” (încăperile iarna sînt încălzite satisfăcător; nivelul minim de igienă este respectat; pentru întrevederile de lungă durată sînt amenajate camere dotate adecvat; se iau măsuri pentru asigurarea legăturii telefonice și corespondenței deținuților cu rudele și persoanele apropiate, fără cenzură etc.).

Sistemul instituțiilor penitenciare **rămîne finanțat insuficient**, fiind acoperite la circa 50 la sută din necesități. Penitenciarele sînt suprapopulate, nivelul hranei și condițiile de detenție, lipsa asistenței medicale la nivel convenit, limitarea accesului la informație ș.a. pot fi calificate ca condiții inumane și degradante. **Codul de executare nu poate pus deplin în aplicare practică** la mai multe capitole, printre care: - deținerea separată a condamnaților, în funcție de antecedentele penale, funcțiile anterior ocupate, asigurarea securității personale a condamnaților (art. 224 și 225 Cod de executare); - comunicarea de către condamnat familiei, avocatului sau altei persoane a locului detenției, în scris sau telefonic, în mod gratuit (244 Cod de executare); - asigurarea respectării normei de spațiu stabilit pentru un condamnat, care nu poate fi mai mică de 4m² (244 Cod de executare); - asigurarea păstrării bunurilor ridicate și altor bunuri ale deținuților, pînă la stingerea executării pedepsei (art. 223 Cod de executare); - utilizarea și completarea bibliotecilor din penitenciare cu fonduri de carte pentru uzul tuturor categoriilor de deținuți (art. 259 Cod de executare); - organizarea obligatorie a învățămîntului secundar general, precum și crearea condițiilor pentru învățămîntul superior (259 Cod de executare); - asigurarea gratuită a condamnaților cu o garnitură de îmbrăcăminte, de modelul stabilit (art. 246 Cod de executare); - acordarea posibilităților de achitare a prejudiciilor pentru a beneficia de anumite facilități, eliberare condiționată, amnistiere sau grațiere; lipsa actelor de identitate și piedicile la obținerea lor din cauza lipsei domiciliului (spațiului locativ).